

9. Tamże, s. 49.
10. Tamże, s. 50.
11. Tamże, s. 49, cyt. za. W. Strykowski, Media w edukacji: kierunki prac badawczych, [w:] Pomiar, ewaluacja, technologia dydaktyczna oraz terminologia angielska. Skrypt dla uczestników Podyplomowego Studium Ewaluacji Dydaktycznej na Uniwersytecie Gdańskim, pod. Red. B. Niemierki, Wydawnictwo Międzywydziałowe Studium Pedagogiczne Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1998r. - S. 11.
12. Ledzińska, M., Czerniawska, E. Psychologia nauczania. Ujęcie poznawcze / M. Ledzińska, E. Czerniawska. - Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011. - S. 379
13. Bielawska – Batorowicz, E. Ewaluacja zajęć przez studentów jako współodpowiedzialność za jakość procesu dydaktycznego / E. Bielawska – Batorowicz. - Ewaluacja a jakość edukacji. Koncepcje – doświadczenia – kierunki praktycznych rozwiązań, G. Michalski (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011. - S. 85.
14. Tomaszewski, T. Wstęp do psychologii / T. Tomaszewski. - Wydanie 3, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1969. - S. 139.

UDC 378 (438)

EFEKTYWNOŚĆ KOMUNIKACJI W PROCESIE PROWADZENIA ZAJĘĆ DYDAKTYCZNYCH

Kowalczyk – Ludzia Marta

Uniwersytet Warmiński – Mazurski w Olsztynie
Olsztyn, Polska

*„Granice mego języka oznaczają
granice mego świata”
(Ludwik Wittgenstein,
Tractatuslogico-philosophicus)*

Nauka o komunikowaniu, jako autonomiczna dyscyplina naukowa, została sformułowana w latach trzydziestych i czterdziestych XX wieku [1]. Komunikacja jest podstawową funkcją języka. Sposób wypowiedzenia przedstawia nasz sposób postrzegania otaczającej rzeczywistości. W literaturze przedmiotu termin „język” zdefiniowano jako „system znaków służących do opisu i wyjaśniania rzeczywistości pozajęzykowej (jak i samego języka), którym dana społeczność posługuje się w procesie komunikowania i w którego strukturze zawierają się takie elementy jak: słownictwo (względnie jednoznacznie interpretowane), reguły syntaktyczne (składniowe), reguły semantyczne (znaczeniowe) i reguły wnioskowania (transformacji).” [2]. Zgodnie z prawem relatywizmu językowego można stwierdzić, że język, którym posługujemy się w określonej grupie odnosi się bezpośrednio do opisywania rzeczywistości przez członków danej grupy, wyznaczając tym samym sposoby spostrzegania i rozumienia świata [3]. Wśród wielu różnych zgrupowań, na szczególną uwagę zasługują studenci. Przekazywanie wiedzy studentom nieodłącznie koreluje z koniecznością opanowania efektywnej komunikacji. Zdaniem T. Kotarbińskiego należy „w każdym wypadku:

- przystosować wykład do tego zasobu pojęć, które posiada dane audytorium,
- zilustrować uogólnienia za pomocą przykładów branych z dziedziny specjalności, której adepci tworzą grono słuchaczy,
- wybrać zagadnienia odpowiadające zainteresowaniom i potrzebom zawodowym tego grona.” [4].

Specyfika sposobu porozumiewania się wyrażana jest zwykle w grupach prawników oraz studentów prawa. Zdaniem J. Jabłońskiej – Boney „ten szczególny status i etos zawodowy prawników oraz specjalne kwalifikacje powodują, że pozostają oni wyróżniającymi się uczestnikami komunikacji interpersonalnej.” [5]. Przy czym, podkreślić wypada w tym miejscu funkcjonowanie w takiej społeczności zwłaszcza dwóch rodzajów języka – mianowicie języka prawnego i języka prawniczego. Zgodnie z definicją przyjętą w literaturze przedmiotu „język prawny jest językiem przedmiotowym, w którym formułowane są teksty prawne (przepisy prawa); jest językiem pisanym, w którym wyrażane są normy prawne. Jest to język etniczny, który poddany został odpowiednim przekształceniom.” [6]. Natomiast, „język prawniczy służy do interpretowania wypowiedzi sformułowanych w języku prawnym.” [7].

Biorąc pod uwagę, praktyczne aspekty pracy prawnika, a przede wszystkim konieczność efektywnej komunikacji, istotne staje się odpowiednie prowadzenie zajęć dydaktycznych, ukierunkowanych na osiągnięcie wspomnianego celu. Przyszli prawnicy powinni zdawać sobie sprawę z faktu, iż kompetencje kwalifikacyjne są fundamentalnym elementem pracy zawodowej prawnika. Stąd warto ukierunkować proces dydaktyczny w ten sposób, aby nie zabrakło w nim podstawowego nauczania sztuki komunikowania, argumentowania, retoryki oraz negocjacji. Ograniczone ramy niniejszego opracowania nie pozwalają na szczegółowe przedstawienie poszczególnych dyscyplin naukowych. Niemniej, warto zdaniem autorki, zaakcentować te elementy, które uskutecznią nauczanie.

Po pierwsze, należy zwrócić uwagę na jasność formułowania myśli. Precyzyjność przekazu wyklucza mnogość interpretacji i ogranicza sytuacje, w których dochodzi do nieporozumień. Przedstawione poglądy zdaje się popierać K. Ajdukiewicz, który wspomina następujące zdarzenie: „w jednym z przedwojennych polskich uniwersytetów profesor filozofii prowadził przez trzy dziesiątki lat proseminarium poświęcone właśnie takiemu elementarnemu treningowi w porządnym formułowaniu swych myśli. W proseminarium tym tłumnie brali udział studenci różnych specjalności i pozostawiło ono wyraźne piętno na całej późniejszej działalności jego uczestników.” [8].

Po drugie, wyrobienie u studentów nawyku krytycznego myślenia sprzyja formułowaniu siły dowodowej, argumentacji, jak również znosi przyzwyczajenie w zakresie przyjmowania pewnych tez za niewzruszone [8]. Nie bez powodu zatem, w literaturze przedmiotu podkreśla się, że „kto chce wiedzieć coś pewnego, musi umieć odróżnić rzetelne uzasadnienie twierdzenia od pokrętej, choć przekonującej sofistyki, a do tego niezbędna jest umiejętność prowadzenia swoich myśli w sposób uporządkowany i celowy, bycie przygotowanym na pułapki zastawione nie tylko przez przebiegłych manipulatorów, lecz także przez swoje własne utrwalone nawyki myślowe, brak wprawy czy brak należytego krytycyzmu.” [9].

Po trzecie, szczególnej uwagi wymaga nauczanie studentów sztuki dyskusowania. Nieumiejętne opanowanie tej sztuki w znaczący sposób ogranicza skuteczność pracy prawnika. Słusznie zatem zauważa H. Lemmermann, że „dobry dyskutant musi być elokwentny i stanowczy, rzeczowy i cierpliwy, musi umieć słuchać innych i wczuć się w ich sytuacje – musi dysponować całym bogactwem technik argumentacji i perswazji.” [10].

Podsumowując, podkreślić należy z całą stanowczością, że wymienione wyżej istotne elementy pracy prawnika znane są specyficznie wykonywania tego zawodu od wieków. Tytułem przykładu wspomnieć choćby należy, że sposoby argumentowania znane były już nauce prawa w czasach starożytnych [11]. Stąd też, akcentowanie elementów istotne w przyszłej pracy prawnika, a niezbędnych w toku prowadzenia zajęć dydaktycznych stały się wiodącym elementem niniejszego opracowania. Jak słusznie zauważa J. Gregorowicz „warto wobec tego, by prawnik, chociaż nie jest językoznawcą, zastanowił się również trochę nad językiem, warto, by uświadomił sobie, jakie właściwości posiada język.” [12]. Trudno zaprzeczyć słuszności wymienionych spostrzeżeń.

BIBLIOGRAFIA

1. Jabłońska – Bonca, J. Prawnik a sztuka negocjacji i retoryki / J. Jabłońska – Bonca. - Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa, 2002. - S. 27.
2. Cabak, H., Sobiecki, J. Wybrane zagadnienia z logiki. Wykłady z semiotyki logicznej i logiki formalnej / H. Cabak, J. Sobiecki. - Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania i Marketingu w Warszawie, Warszawa, 1998, - S. 26-27.
3. Nawrot, O. Wprowadzenie do logiki dla prawników / O. Nawrot. - Oficyna Wydawnicza a WoltersKluwer business, Warszawa, 2007. - S. 19.
4. Kotarbiński, T. Kurs logiki dla prawników / T. Kotarbiński. - Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, 1974. - S. 197.
5. Jabłońska – Bonca, J. Prawnik a sztuka negocjacji i retoryki / J. Jabłońska – Bonca. - Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa, 2002. - S. 21.
6. Lechniak, M. Elementy logiki dla prawników / M. Lechniak. - Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin, 2012. - S. 22.
7. Tamże, S. 22.
8. Ajdukiewicz, K. Język i poznanie. Tom II. Wybór pism z lat 1945 – 1963 / K. Ajdukiewicz. - Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1985. - S. 199.
9. Szymanek, K. Sztuka argumentacji. Ćwiczenia w badaniu argumentów / K. Szymanek, K. A. Wieczorek, A. S. Wójcik. - Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2005. - S. 7.
10. Lemmermann, H. Komunikacja werbalna. Szkoła dyskusyjna. Techniki argumentacji – dyskusje – dialogi / H. Lemmermann. - Wydawnictwo Astrum, Wrocław, 1997. - S. 15.
11. Wolter, W. Elementy logiki. Wykład dla prawników / W. Wolter, M. Lipczyńska. - Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Wrocław, 1973. - S. 8.
12. Gregorowicz, J. Zarys logiki dla prawników / J. Gregorowicz. - Wydawnictwo Grand Gamma, Łódź, - 1995. - S. 5.

УДК 004.514.62

ПРОГРАММНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДЛЯ КОММУТАЦИИ ИНФОРМАЦИОННО-ИЗМЕРИТЕЛЬНЫХ СИСТЕМ И ПЕРСОНАЛЬНОГО КОМПЬЮТЕРА

Кондаков В.И.¹, Зайкова С.А.², Белко С.В.²

¹-УО “Гродненский государственный аграрный университет”

²-УО “Гродненский государственный университет имени Янки Купалы”

г. Гродно, Республика Беларусь

Практическая подготовка современных инженерных кадров технического и информационного профиля требует особого подхода при формировании специальных навыков для выполнения задач практикумов в рамках